

Ustavno sodišče je v postopku odločanja o ustavni pritožbi A. A. iz Ž., ki ga zastopa B. B., odvetnik v Z. na seji dne 8. marca 2001

o d l o č i l o:

Ustavna pritožba A. A. zoper sklep vrhovnega sodišča št. II Ips 55/98 z dne 9. 10. 1998 v zvezi s sklepom Višjega sodišča v Celju št. Cp 780/97 z dne 1. 10. 1997 in sklepom Okrožnega sodišča v Celju št. P 1209/95 z dne 3. 7. 1997 se zavrne.

O b r a z l o ž i t e v

A)

1. Z izpodbijanim prvostopenjskim sklepom je sodišče odločilo, da za odločitev o sporu ni pristojno slovensko sodišče in pritožnikovo tožbo zavrglo. Pritožba in revizija sta bili zavrnjeni. Pritožnik je vložil tožbo zoper Zvezno republiko Nemčijo, v njej pa uveljavljal odškodnino za dejanja, ki naj bi jih bila toženka storila med drugo svetovno vojno. Med drugo svetovno vojno naj bi bil skupaj s še več drugimi nasilno odvzet staršem in prepeljan v Nemčijo, da bi ga ponemčili. Zahteval je odškodnino za čas, prebit v taborišču, za duševne bolečine (zaradi smrti roditeljev in zaradi uničene življenjske sreče) in za premoženje, ki so ga leta 1942 uničile okupatorske oblasti. V ustavni pritožbi pritožnik izpodbija stališče, sprejeto v izpodbijanih sklepih, po katerem v postopkih pred sodišči druge države toženka uživa imuniteto. Prvostopenjsko sodišče naj bi sodno imuniteto tuje države utemeljilo s pravili običajnega prava, ne da bi jih navedlo. Drugostopenjsko sodišče naj bi odločitev utemeljilo z napačnim razumevanjem načela par in parem non habet iurisdictionem, ki naj bi bilo že zdavnaj preseženo. Pritožnik meni, da sodna imuniteta ni absolutna pravica in da je izjema tudi primer, ko gre za dejanja iure imperii, ki predstavljajo kršitev ius cogens. Pritožniku naj bi ne bil znan primer, ko bi bila priznana sodna imuniteta državi, ki je ravnala v nasprotju s temeljnimi načeli civiliziranih narodov. Med mednarodnimi in državnimi sodišči naj bi pri priznavanju sodne imunitete ne bilo razlike. Da se država v primeru kršitve obveznih pravil mednarodnega prava ne more sklicevati na imuniteto, naj bi bilo potrdilo mednarodno sodišče v Nürnbergu. Nadalje naj bi bilo sporno stališče vrhovnega sodišča, da imajo načela mednarodnega prava prednost pred zakoni. Pri razlagi določb Evropske konvencije o imuniteti držav (v nadaljevanju: EKID)¹ naj bi sodišče ne odgovorilo na vprašanje, ali se določbe Konvencije nanašajo na dejanja iure imperii. Napačno naj bi bilo stališče, da konvencijske določbe niso del običajnega prava. Pritožnik zavrača tudi absolutno uporabljivost pravila pacta tertiis nec nocent nec prosunt. Obveznost subjektov mednarodnega prava, da se podvržejo pravilom in splošnim načelom mednarodnega običajnega prava naj bi ne bila odvisna samo od njihove volje, temveč od pravil, sprejetih v mednarodni skupnosti. Zaradi napačne odločitve o obstoju procesnih predpostavk za obravnavanje tožbe naj bi bila pritožniku kršena pravica do sodnega varstva (23. člen ustave in prvi odstavek 6. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, Uradni list RS, št. 33/94, MP, št. 7/94; v nadaljevanju: EKČP). Ker naj bi v izpodbijanih sklepih ne bili navedeni dovolj natančni razlogi, naj bi bila kršena pravica do pravnega sredstva (25. člen ustave). Ker naj bi bile vir prava tudi obče človeške vrednote, ki jih priznavajo civilizirani narodi, sodišča pa tega vira pri presoji niso upoštevala, naj bi bila kršena določba 153. člena ustave. Pritožnik predlaga, naj ustavno sodišče izpodbijane sklepe odpravi in odloči, da je o njegovem tožbenem zahtevku pristojno odločiti sodišče Republike Slovenije.

2. Senat ustavnega sodišča je s sklepom z dne 30. 5. 2000 ustavno pritožbo sprejel v obravnavo.

3. Vrhovno sodišče na ustavno pritožbo ni odgovorilo.

4. O ustavni pritožbi se je izjavila Zvezna republika Nemčija. Sklicuje se na imuniteto držav, ki je kot načelo priznana v mednarodnem običajnem pravu. Načelo naj bi izhajalo iz načela suverene enakosti držav v medsebojnih odnosih. S tem ko naj bi se spori ne reševali v eni državi, temveč na mednarodni ravni, naj bi načelo prispevalo k preprečitvi pravnih in političnih konfliktov. Načelo imunitete držav naj bi veljalo prav za akte tako imenovanega oblastnega ravnanja. Ravnanje okupacijskih sil ali vojaških enot v povezavi z vojnimi dogodki naj bi bilo neodvisno od vprašanja, ali je pravno ali ne – tako oblastno ravnanje države. Zaradi tega naj bi ne moglo biti predmet tožbe, vložene pred sodiščem druge države. Uveljavljanje odškodninskih zahtevkov posameznikov zoper tujo državo za premoženjsko in osebno škodo pred sodiščem svoje države bi vodilo k nepredvidljivim posledicam za mednarodno pravno sožitje. Zvezna republika Nemčija je opisanemu stališču priložila obrazložiteni dokument o imuniteti držav, ki povzema pravila mednarodnega javnega prava.

5. Informacijo o državni imuniteti je v postopku predložilo tudi Ministrstvo za zunanje zadeve.

B)

6. Vsa tri sodišča so svoje odločitve utemeljila na 26. členu zakona o pravnem postopku (Uradni list SFRJ, št. 4/77 in nasl. v nadaljevanju ZPP77), po katerem za sojenje tujim državam v Republiki Sloveniji veljajo pravila mednarodnega prava.

Prvostopenjsko sodišče je v izpodbijanem sklepu navedlo, da je tuja država deležna imunitete kot suverena država, ne pa tudi v primeru, ko nastopa kot nosilec civilnih pravic in obveznosti. Ker gre v pritožnikovi zadevi za prvi primer, je tožbo zavrglo. Drugostopenjsko sodišče je pritožbo zavrnilo, v utemeljitvi pa dodalo, da gre tujim državam po pravilih mednarodnega prava, kot so se oblikovala na podlagi mednarodnih pogodb, običajev ter sodne prakse in v skladu z načelom *par in parem non habet iurisdictionem*, sodna imuniteta vedno, ko gre za dejanja, izvršena *iure imperii*. Vrhovno sodišče je pritrdilo stališču prvostopenjskega in drugostopenjskega sodišča in očitke revizije zavrnilo. Navedlo je, da je načelo *par in parem non habet iurisdictionem* v marsičem preseženo, ne pa tako daleč, da bi se tuja država ne mogla sklicevati na sodno imuniteto v primerih, ko je tožena zaradi dejanj, izvršenih *iure imperii*. Sodna imuniteta držav se je na podlagi prakse držav razvila v običajno mednarodno pravo. Kasnejše konvencije so iz tega pravila izhajale, s svojimi določbami pa obseg imunitete omejevale (tako npr. EKID), enako tudi osnutek pravil o sodni imuniteti držav in njihovega premoženja, ki ga je pripravila Komisija Združenih narodov za mednarodno pravo). Člen 11 EKID, ki med izjemami od imunitete določa nekatera škodna ravnanja, naj bi ne bil del domačega notranjega prava niti del mednarodnega običajnega prava, zato ni pomembno, ali velja tudi za dejanja, izvršena *iure imperii*. Dunajska konvencija o civilni odgovornosti za jedrske škode (Uradni list SFRJ, MP, št. 5/77), Konvencija o mednarodni odškodninski odgovornosti za škodo, ki jo povzročijo vesoljski predmeti (Uradni list SFRJ, MP, št. 9/77), in Mednarodna konvencija o civilni odgovornosti za škodo, povzročeno z onesnaženjem z nafto (Uradni list SFRJ, MP, št. 7/77), ki naj bi po pritožnikovem mnenju "prebijale" pravilo o sodni imuniteti, urejajo ravnanja države, izvršena *iure gestionis*. Kot del mednarodnega običajnega prava naj bi tudi ne bilo mogoče šteti sodbe grškega sodišča, ki jo je pritožnik priložil reviziji in ki niti še ni postala pravnomočna. Primeri, ko so bile bodisi tuje države bodisi posamezniki sojeni pred meddržavnim sodiščem, niso enaki primeru, ko je tuja država v postopku pred sodiščem druge države. Z vprašanjem sodne imunitete tudi ne gre mešati materialnopravnih določb o

odškodninski odgovornosti. Prav tako na presojo o obstoju sodne imunitete ne vplivajo nepravni, etični vidiki ravnanja države. Nenazadnje pa tožnikom sodno varstvo ni vzeto, ker imajo možnost uveljavljanja odškodninskega zahtevka pred nemškim sodiščem.

7. Z ustavno pritožbo je mogoče uveljavljati kršitve človekovih pravic in temeljnih svoboščin. Člen 153 ustave, ki govori o hierarhiji pravnih aktov, takih določb ne vsebuje. Razlog, s katerim pritožnik utemeljuje kršitev 153. člena ustave, pa bo upoštevan v okviru presoje o kršitvi pravice do sodnega varstva.

8. Za kršitev pravice do pravnega sredstva (25. člen ustave) očitno ne gre. Nosilni pravni razlog za zavrženje pritožnikove tožbe je v vseh treh izpodbijanih sodbah isti. S tem, ko je vrhovno sodišče argumentirano odgovorilo na vse ugovore pritožnika, pa je odpravilo morebitno kršitev pravice do pravnega sredstva na nižjih stopnjah.

9. Z vidika pravice do sodnega varstva, zagotovljene v 23. členu ustave in v prvem odstavku 6. člena EKČP, pritožnik izpodbija dvoje: (1) stališče sodišč, da se tuja država v primeru, ko je tožena pred sodiščem druge države zaradi ravnanj, ki jih je izvršila iure imperii, lahko uspešno sklicuje na sodno imuniteto, in (2) ugotovitev sodišč, da je opisano stališče pravilo mednarodnega prava, ki se je po 26. členu ZPP77 uporabilo v primeru, ko je bila pred slovenskim sodiščem tožena tuja država.

10. Ustavno sodišče se v postopku ustavne pritožbe ne more spuščati v presojo materialnopravne pravilnosti izpodbijanih odločitev in v dokazno oceno sodišč. V skladu s 50. členom zakona o ustavnem sodišču (Uradni list RS št. 15/94 – v nadaljevanju: ZUstS) je ob preizkusu ustavne pritožbe omejeno na presojo, ali sporna odločitev temelji na kakšnem, z vidika varstva človekovih pravic nesprejemljivem pravnem stališču, oziroma ali je takó očitno napačna ter brez razumne pravne obrazložitve, da jo je mogoče oceniti za arbitrarno oziroma samovoljno (glej npr. sklep, št. Up-103/97 z dne 26. 2. 1998 – OdlUS VII, 118).

11. S tem, ko izpodbija ugotovitev sodišč, kaj je pravilo mednarodnega prava glede sodne pristojnosti v primerih, ko je pred slovenskim sodiščem tožena tuja država, pritožnik zatrjuje nepravilno uporabo prava. Taka trditev bi lahko pripeljala do razveljavitve izpodbijanih sklepov le, če bi se izkazalo, da ugotovitev sodišč ni le napačna, temveč takó očitno napačna ter brez razumne pravne obrazložitve, da bi jo bilo mogoče oceniti za arbitrarno oziroma samovoljno. Kot bo utemeljeno v nadaljevanju, ugotovitev sodišč, da se tuja država v primeru, ko je tožena pred sodiščem druge države zaradi ravnanj, ki jih je izvršila iure imperii, lahko uspešno sklicuje na sodno imuniteto, ni taka.

12. Po 26. členu ZPP77, ki je veljal v času odločanja o pritožnikovi zadevi,² so za sojenje tujim državam v Republiki Sloveniji veljala pravila mednarodnega prava. Viri mednarodnega prava so mednarodne pogodbe, mednarodno običajno pravo (kot izraz splošne prakse, sprejete kot pravo) in splošna pravna načela, ki jih priznavajo civilizirani narodi. Kot pomožno sredstvo spoznavanja prava veljajo še sodne odločbe in stališča priznanih mednarodnopravnih strokovnjakov (38. člen statuta Meddržavnega sodišča v Haagu).

13. Mednarodne pogodbe, ki bi v tem primeru zavezovala Republiko Slovenijo, ni. Tudi sicer ne obstaja splošna konvencija, ki bi urejala vprašanje imunitete držav. Razvoj v praksi držav gre od opuščanja pravila absolutne imunitete k sprejemanju načela relativne ali omejene imunitete. Poleg tega se širi krog primerov, v katerih država ne uživa imunitete. Razvoj odraža spremembe v funkciji države: medtem ko je še v 19. stoletju nastopala predvsem kot suveren, se je v 20. stoletju, predvsem pa po drugi svetovni vojni začela udeleževati tudi na gospodarskem področju. Teorija navaja, da je večina držav že opustila pravilo absolutne imunitete, da pa v ustaljeni praksi držav imuniteta še vedno velja kot splošno pravilo. Glede izjem obstajajo med državami oziroma med posameznimi pravnimi

krogi (deloma) razlike. Široko je sprejeto razlikovanje med ravnanji države v lastnosti suverena (*acta iure imperii*), za katera se priznava imuniteta, in ravnanji zasebnopravnega oziroma komercialnega značaja (*acta iure gestionis*), za katera se imuniteta ne priznava. Z namenom zožitve izjem so tem kriterijem ponekod dodani še drugi.³ Zaradi težav pri razmejevanju med obema vrstama ravnanj je v pravnih aktih pogosto uveljavljena tehnika določitve pravila in posebej naštetih izjem. Taka primera sta EKID, sprejeta v okviru Sveta Evrope, in osnutek pravil o sodni imuniteti držav in njihovega premoženja, ki ga je sprejela Komisija Združenih narodov za mednarodno pravo na svojem triinštiridesetem zasedanju leta 1991 (v nadaljevanju osnutek pravil).⁴ Teorija se strinja, da EKID opredeljuje dejansko obstoječo prakso, ki je v evropskih državah soglasno sprejeta.⁵ Tako EKID kot osnutek pravil med izjemami od imunitete določata tudi uveljavljanje škode zaradi telesne poškodbe oziroma smrti osebe ali zaradi škode na osebnih premoženjih, ki je bila povzročena na ozemlju države, kjer oseba škodo uveljavlja, povzročitelj pa je bil v času nastanka škode prisoten na ozemlju te države (11. člen EKID in 12. člen osnutka pravil). Izjema odraža široko sprejeto pravilo splošnega odškodninskega prava, po katerem lahko oškodovanec na povračilo škode toži ne le pri sodišču, pristojnem po kraju toženčevega prebivališča, temveč tudi po kraju škodnega dogodka. Določena je bila v interesu varstva oškodovanca. Tako iz obrazložitve k 11. členu EKID kot k 12. členu osnutka pravil je mogoče sklepati, da je bila določba v prvi vrsti namenjena zahtevkom na povračilo škode iz zavarovanih rizikov. Vendar pa besedilo določb ne dajeta opore za tako ozko razlago. V komentarju 12. člena osnutka pravil je celo izrecno navedeno, da določba ne razlikuje med dejanji, izvršenimi *iure gestionis* na eni in *iure imperii* na drugi strani.⁶ Ne glede na to ta dva dokumenta ne dajeta opore za sklep, da bi bilo to pravilo kot pravilo mednarodnega običajnega prava uporabljivo v pritožnikovem primeru. EKID izrecno določa, da se izjeme od imunitete, določene s Konvencijo, ne uporabljajo za ravnanja oboroženih sil neke države na ozemlju druge države (31. člen). Osnutek pravil, ki (še) ne sodi med pravila mednarodnega javnega prava, pa se tudi ne uporablja za postopke, začete pred njegovo uveljavitvijo.

14. Predstavljena stališča teorije s področja mednarodnega javnega prava, kodifikacijska prizadevanja in sprejete konvencije utemeljujejo sklep, da stališča vrhovnega sodišča, po katerem gre državam za ravnanja, izvršena *iure imperii*, imuniteta pred sodišči druge države, ni mogoče oceniti kot arbitrarno oziroma samovoljno. Pritožnikove navedbe tega sklepa ne morejo izpodbiti. Odgovor na vprašanje, ali se EKID, predvsem pa njen 11. člen, nanaša na ravnanja, izvršena *iure imperii*, za odločitev o zadevi ni pomemben, ker konvencija vsebuje tudi izrecno določbo o izključitvi uporabljivosti za ravnanja vojske (31. člen). Sam po sebi tudi ni relevanten očitok o nepravilnosti ugotovitve vrhovnega sodišča, da EKID ni zapis pravil mednarodnega običajnega prava. Na drugačno stanje mednarodnega običajnega prava tudi ni mogoče sklepati na podlagi sodbe grškega sodišča, niti na podlagi članka, katerega avtor se zavzema za uveljavitev pravila, da kršitev prisilnih norm mednarodnega prava (*ius cogens*) predstavlja izjemo od imunitete.⁷ Komisija za mednarodno pravo ZN, ki ponovno proučuje osnutek pravil zaradi njihove posodobitve, opozarja v poročilu s svojega 51. zasedanja⁸ na najnovejše trende v smeri krepitve stališča o nepriznanju sodne imunitete tuji državi v primeru smrti ali osebne škode zaradi kršitve kogentnih norm mednarodnega prava o človekovih pravicah, zlasti prepovedi mučenja. V tem kontekstu so omenjeni civilni spori pred notranjimi sodišči, v zvezi s čimer poročilo ugotavlja, da so notranja sodišča v nekaterih primerih sicer pokazala določeno naklonjenost do gornjih argumentov, da pa je bil v večini primerov vendarle sprejet ugovor držav o njihovi sodni imuniteti. Kot pomemben odmik v fazi razvoja omejevanja sodne imunitete držav navaja poročilo leta 1996 spremenjeni zakon ZDA o sodni imuniteti držav, ki med obstoječe izjeme od imunitete dodatno uvršča še denarne odškodnine za osebno škodo ali smrt zaradi mučenja, zunajsodnega ubijanja, sabotaže na letalu ali jemanja talcev. Ob tem ustavno sodišče zaključuje, da omenjeni primeri kažejo na trend bodočega razvoja mednarodnega prava v pogledu omejevanja sodne imunitete držav pred tujimi sodišči. Vsekakor pa gornji primeri ne morejo služiti kot dokaz splošne prakse držav, priznane kot pravo in torej kot nastanek pravila mednarodnega običajnega prava, ki bi v primeru kršitve kogentnih norm

mednarodnega prava s področja varstva človekovih pravic kot posledice ravnanja države iure imperii (kamor je mogoče uvrstiti tudi prisilne preselitve otrok določene etnične skupine v času vojne) dopuščal slovenskim sodiščem, da sodijo v takšnem primeru tuji državi.

15. Nadalje ni utemeljena trditev, da med mednarodnimi in državnimi sodišči pri priznavanju imunitete ni razlike. Sodna imuniteta se priznava prav zaradi tega, da država ni tožena pred drugim, njej enakopravnim subjektom mednarodnega prava. Pred nürnberškim sodiščem ni bila tožena država zaradi povračila vojne škode, temveč je to sodišče odločilo o kazenski odgovornosti predstavnikov države. Pravilnost stališča revizijskega sodišča, da imajo načela mednarodnega prava prednost pred zakoni, za odločitev o zadevi ni bistvena. Sodišča so uporabila zakonsko določbo, ki se sicer sklicuje na pravila mednarodnega prava, a kljub temu ostaja zakonska norma. Prav tako za odločitev o zadevi ni bistvena pravilnost stališča revizijskega sodišča, da so ravnanja, opredeljena v Konvenciji o mednarodni odškodninski odgovornosti za škodo, ki jo povzročijo vesoljski predmeti, storjena iure gestionis. Pogodba vsebuje namreč izrecno določbo, da se tožba bodisi s strani oškodovane države bodisi s strani oškodovane fizične osebe lahko vloži pred sodiščem odgovorne države (člena X in XI).

16. Po ugotovitvi, da odločitev sodišč, kaj je pravilo mednarodnega prava glede sodne pristojnosti v primerih, ko je pred slovenskim sodiščem tožena tuja država, ni arbitrarna in torej ni v neskladju z jamstvom enakega varstva pravic (22. člen ustave), je treba presoditi še prvi pritožnikov ugovor, povzet v 9. točki obrazložitve te odločbe. Pritožnik zatrjuje, da je stališče sodišč, po katerem se tuja država v primeru, ko je tožena pred sodiščem druge države zaradi ravnanj, ki jih je izvršila iure imperii, lahko uspešno sklicuje na sodno imuniteto, v nasprotju s pravico do sodnega varstva, zagotovljeno v 23. členu ustave in v prvem odstavku 6. člena EKČP.

17. Po 23. členu ustave ima vsakdo pravico, da o njegovih pravicah in dolžnostih ter o obtožbah proti njemu brez nepotrebnega odlašanja odloča neodvisno, nepristransko in z zakonom ustanovljeno sodišče. Z vidika, pomembnega za obravnavano zadevo, ustavna določba zagotavlja pravico do meritorne odločitve o posameznikovi pravici.

18. Podoben je obseg pravice do sodnega varstva, zagotovljene v prvem odstavku 6. člena EKČP. Tudi Evropsko sodišče za človekove pravice (v nadaljevanju: ESČP) šteje pravico do dostopa do sodišča za sestavni del pravice do sodnega varstva. Pravica ni absolutna, temveč sme država pri urejanju te pravice določiti omejitve, skladne s potrebami in sposobnostmi skupnosti in posameznikov. Omejitve so dopustne, če ne posegajo v bistvo pravice, če zasledujejo legitimen cilj in če je podano razumno sorazmerje med uporabljenim sredstvom in zasledovanim ciljem.⁹ Tako je ESČP v zadevi Waite in Kennedy proti Nemčiji presodilo,¹⁰ da odločitve nemških sodišč, s katerimi so bile iz razloga sodne imunitete zavržene tožbe proti Evropski agenciji za vesolje (v nadaljevanju, ESA), posegajo v pravico do dostopa do sodišča (prvi odstavek 6. člena EKČP), da pa je ta poseg dopusten. Sodišča so se v izpodbijanih odločbah oprla na zakonsko določbo, podobno 26. členu ZPP77, in na določbo pogodbe o ustanovitvi ESA, kjer je bila določena sodna imuniteta te mednarodne organizacije pred sodiščem države, na ozemlju katere deluje. ESČP je presodilo, da (1) izpodbijane sodbe niso arbitrarne; (2) da so zasledovale legitimen cilj (sodna imuniteta mednarodnih organizacij je po stališču ESČP bistveno sredstvo za zagotovitev normalnega delovanja takih organizacij, neodvisno od enostranskih posegov posameznih držav) in da so (3) pritožniki imeli na razpolago razumna alternativna sredstva za učinkovito varstvo svojih konvencijskih pravic (pritožniki bi se namreč lahko pritožili na pritožbeno telo pri ESA, ki je neodvisno od agencije in je pristojno za odločanje o sporih, povezanih z odločitvami agencije in izvirajočih iz razmerja med njo in zaposlenimi. Poleg tega naj bi imeli možnost zahtevati povračilo od podjetij, ki so jih odpustila.).

19. Po splošnem pravilu je v odškodninskih sporih sodišče Republike Slovenije pristojno ne le v primeru, ko ima toženec na ozemlju Republike Slovenije stalno prebivališče, temveč tudi tedaj, če je bilo na območju Republike Slovenije storjeno škodno dejanje ali če je na ozemlju Republike Slovenije nastopila škodljiva posledica (glej 55. člen zakona o mednarodnem zasebnem pravu in pristojnosti, Uradni list RS, št. 56/99 – ZMZPP). Taka zveza z Republiko Slovenijo je izkazana tudi v pritožnikovem primeru. Ker je med pritožnikovo zadevo in Republiko Slovenijo izkazana razumna vez, pomeni izključitev sodnega varstva pred slovenskim sodiščem poseg v pravico do sodnega varstva.

20. Poseg v pravico do sodnega varstva je dopusten, če je v skladu z načelom sorazmernosti. To pomeni, da mora biti omejitev potrebna in nujna za doseg zasledovanega ustavno legitimnega cilja ter v sorazmerju s pomembnostjo tega cilja (tretji odstavek 15. člena ustave). Iz razlogov, navedenih v nadaljevanju, obravnavani poseg ni nedopusten.

21. Sodna imuniteta je odraz načela enakosti držav in s tem spoštovanja neodvisnosti in dostojanstva druge države. Iz tega načela izvira pravilo *par in parem non habet jurisdictionem*, po katerem pravne osebe z enakim položajem ne morejo prepustiti odločitve v sporu sodišču ene izmed njih.¹¹ Ta cilj je ustavno legitimen, izključitev sodnega varstva pa potrebna in nujna za doseg tega cilja. Cilj je namreč mogoče doseči le z izključitvijo pristojnosti sodišča v drugi državi. Izključitev sodnega varstva v Republici Sloveniji je tudi sorazmerna s pomembnostjo zasledovanega cilja. Spoštovanje načela suverene enakosti držav je pomembno za ohranitev mednarodnega sodelovanja in sožitja med državami. Na drugi strani pritožniku z izpodbijanimi sklepi ni odvzeto vsako sodno varstvo, temveč le pred domačim sodiščem. Po splošnih pravilih o pristojnosti (*actor sequitur forum rei*) lahko pritožnik toži Zvezno republiko Nemčijo pred njenim sodiščem, kjer argument sodne imunitete države ni podan. Ustavno sodišče je pri presoji sorazmernosti v ožjem smislu upoštevalo tudi, da gre za državo, kjer so uveljavljeni splošni standardi o varstvu človekovih pravic in načel pravne države, sprejeti v okviru Sveta Evrope, in da so odločitve njenih sodišč podvržene kontroli institucij, ki delujejo na ravni te mednarodne organizacije.

22. Očitek o kršitvi pravice do sodnega varstva (23. člen ustave in prvi odstavek 6. člena EKČP) po navedenem ni utemeljen. Ustavno sodišče je zato ustavno pritožbo zavrnilo.

C)

23. Ustavno sodišče je sprejelo to odločbo na podlagi prvega odstavka 59. člena ZUstS v sestavi: predsednik Franc Testen ter sodnice in sodniki dr. Janez Čebulj, dr. Zvonko Fišer, Lojze Janko, Milojka Modrijan, dr. Ciril Ribičič, dr. Lojze Ude in dr. Dragica Wedam-Lukić. Odločbo je sprejelo soglasno.

Št. Up-13/99-24

Ljubljana, dne 8. marca 2001.

Namestnik predsednika
dr. Lojze Ude l. r.

¹ European Convention on State Immunity, podpisana v Baslu dne 16. 5. 1972.

² Novi zakon o pravdnem postopku (Uradni list RS, št. 26/99 . ZPP) ohranja določbo praktično enako (glej 28. člen).

³ Jennings, Watts, Oppenheim's International Law, Volume 1, Introduction and Part I, Longman, 1992, str. 341-363; Verdross, Simma, Universelles Völkerrecht, Duncker & Humblot, Berlin, 1984, str. 761-774; Brownlie, Principles of Public International Law, Clarendon Press, Oxford, 1990, str. 322-345; Shaw, International Law,

Cambridge University Press, 1997, str. 491-521; Combacau, Sur, *Droit International Public*, Montchrestien, Pariz, 1997, str. 241 in nasl.

⁴ Draft Articles on Jurisdictional Immunities of States and their Property, Yearbook of the International Law Commission, 1991, Volume II, Part 2, str. 13-62.

⁵ Glej npr. Jennings, Watts, op. cit., str. 343; Sucharitkul, *Immunities of Foreign States before National Authorities*, RdC 1976/1; Dinh, Daillier, Pellet, *Droit International Public*, L.G.D.J., Pariz, 1992, str. 429-433.

⁶ Draft Articles on Jurisdictional Immunities of States and their Property, op. cit., str. 45.

⁷ Sodba grškega sodišča, ki jo je pritožnik priložil ustavni pritožbi, se sklicuje na članek Richmana, *Siderman de Blake v. Republic of Argentina: Can the FSIA grant immunity for violations of jus cogens norms?*, *Brook Journal of International Law*, Vol. XIX, 1993, str. 967-1008.

⁸ International Law Commission, Report of the work of its fifty-first session (3 May-23 July 1999), General Assembly, Official Records, Fifty-fourth session, Supplement No. 10 (A/54/10), UN, New York 1999, str. 414-415.

⁹ Glej Fayed proti Združenemu kraljestvu, sodba z dne 21. 9. 1994, Publ. ECHR, Ser. A, Vol. 294-B, str. 49.50, § 65, ter Waite in Kennedy proti Nemčiji, sodba z dne 18. 2. 1999, § 59 dostopna na spletni strani www.dhcour.coe.fr.

¹⁰ Odločba je citirana v prejšnji opombi.

¹¹ Jennings, Watts, op. cit., str. 341-342; Shaw, op. cit., str. 491-492, Verdross, Simma, op. cit., str. 763.